

СЛУЖЕБЕН БЮЛЕТИН

бр. 2 2009

СЛУЖЕБЕН БЮЛЕТИН № 2

2009

СЪДЪРЖАНИЕ

СТРАТЕГИЯ за управление на риска в Сметната палата на Република България	стр. 3
ЕТИЧЕН КОДЕКС	стр. 7
СТРАТЕГИЯ за медийната политика на Сметната палата	стр. 11
ДОКЛАД за резултатите от извършен одит на отчета за изпълнението на бюджета на държавното обществено осигуряване в Националния осигурителен институт за периода от 01.01.2008 г. до 31.12.2008 г.	стр. 13
ДОКЛАД за резултатите от извършен одит на отчета за изпълнението на бюджета на Националната здравноосигурителна каса за периода от 01.01.2008 г. до 31.12.2008 г.	стр. 17

СТРАТЕГИЯ

ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В СМЕТНАТА ПАЛАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

I. Въведение

Стратегията за управление на риска е основен документ, който подпомага Сметната палата на Република България /СП/ при постигането на нейните цели и приоритети, чрез регламентиране на механизмите за управление на риска в организацията.

Управлението на риска е структуриран, последователен и непрекъснат процес, интегриран в дейността на СП. При него се идентифицират, анализират, оценяват, определят реакции и се докладват възможни събития, които биха повлияли негативно върху постигането на нейните цели.

Прилагането на стратегията ще осигури постигането на следните резултати:

- усъвършенстване на управлението на одитната и административната дейност на СП;
- идентифициране на управляемите и неуправляемите рискове, които могат да засегнат законосъобразното, ефективното, ефикасното и икономичното протичане на дейностите в СП;
- повишаване на съзнанието за управление на риска и фокусиране върху ключовите рискови области;
- стимулиране на въвеждане и прилагане на адекватни и ефективни контролни механизми;
- идентифициране на ролите и отговорностите на участниците в процеса по управление на риска;
- оптимално използване на ресурсите, необходими за осъществяване на дейността на СП;
- защита на институционалния облик и репутацията на СП.

II. Описание на управлението на риска

в Сметната палата

Процесът по управление на риска включва идентифициране, анализ, оценка и определяне на реакция спрямо установените рискове.

Идентифициране на събитията - установяване на потенциалните събития, които могат да повлияят негативно върху постигането на стратегическите и оперативните цели на Сметната палата. Установените рискове могат да бъдат свързани с текущата и бъдеща дейност на СП.

При установяването на рисковете се прилагат два подхода - първоначално идентифициране и периодично актуализиране на установените рискове.

Анализ на установените рискове - осигуряване на необходимата информация за текущото състояние, включително и предприетите действия спрямо всеки от идентифицираните рискове, въз основа на която ще се извърши последващата им оценка.

Оценка на установените рискове - оценка на потенциалните негативни събития, които могат да засегнат набелязаните от СП цели, от гледна точка на вероятността от настъпването им и тяхното въздействие. При оценката се вземат предвид предприетите действия и мерки спрямо съответния риск, като остатъчният риск се оценява съобразно неговите вероятност и влияние, измервани в четиристепенна скала.

Определяне на реакция спрямо установените рискове - обхваща две последователни стъпки:

1. определяне на зоната, в която попадат оценените рискове - зона с нисък приоритет, зона за наблюдение, зона с висок приоритет.

Реакцията на риска зависи от неговата

средна претеглена стойност и приемливо-то ниво на риска (т.е. апетита към риска). Спрямо рисковете, попаднали в зоната с висок приоритет, задължително се предприемат мерки и се управляват активно. Рисковете от зоната за наблюдение се наблюдават непосредствено, като се прилагат действия за контролирането им с цел да не преминат в зоната с висок приоритет. Рисковете с нисък приоритет се наблюдават.

2. определяне на действията и мерките за намаляване на вероятността и/или влиянието на установените рискове до приемливо ниво.

Реакцията на риска може да бъде:

- **Толериране на риска** - приемане на риска на нивото, на което е оценен. Такава реакция е възможна само, ако установените рискове имат ограничено /незначително/ влияние върху постигане на целите или са налице ограничени възможности за предприемане на ефективни действия;

- **Ограничаване на риска /третиране/** - въвеждане на контролни дейности, с цел ограничаване на въздействието и/или вероятността от настъпването му;

- **Прехвърляне на риска** - в случай, че рискът е неприемливо висок, се търси възможност за прехвърлянето му към друга организация;

- **Прекратяване на риска** - намаляване и/или ограничаване на вероятността и/или влиянието на риска чрез прекратяване на дейността, която го поражда.

III. Отговорности в процеса по управление на риска

Управлението на риска е интегриран процес в дейността на СП, в който вземат участие ръководството и всички служители в организацията.

1. **Сметна палата** - осъществява наблюдението по изпълнение на стратегията. Контролира адекватното и ефективното управление на рисковете за постигането на стратегическите цели на СП. Разглежда докладите на Консултативния съвет по управление на риска и риск-регистра, както и промените в него. Сметната пала-

та определя приемливото ниво на риска.

2. **Ръководители на структурни звена** - отговарят за идентифицирането на рисковете и прилагането на мерките по управлението им в тяхната област. Оценяват установените рискове съвместно с Консултативния съвет по управление на рисковете /КС/. Наблюдават рисковете в тяхната област и докладват на КС за състоянието им, както и за адекватността и ефективността на прилаганите мерки.

3. **Служителите** участват в процесите по управление на риска, като спазват въведения в СП вътрешен ред. Докладват за идентифицирани рискове на прекия си ръководител.

4. **Консултативният съвет за управление на рисковете** се състои от седем души, годишно определени от председателя на СП, и включва двама членове на СП, главеният секретар, директор на териториално поделение, ръководител на друго структурно звено, главен одитор - координация и контрол на одитната дейност и служител на СП. За своята дейност КС приема правила. КС заседава поне веднъж на всеки три месеца. При изпълнение на своите отговорности КС може да привлича за съдействие други служители от СП и/или външни лица.

- Извършва регулярен преглед на Стратегията за управление на риска и прави предложения за актуализирането ѝ;

- Отговаря за разработването и поддържането на риск-регистра на СП, включващ установените рискове, свързани с текущата и бъдеща дейност на СП, както и резултатите от техния анализ и оценка;

- Разработва и предлага програма за прилагане на мерки за намаляване на рисковете, които са над приемливото ниво.

- Събира и анализира информация за напредъка по изпълнението на предприетите за намаляване на рисковете мерки.

- Докладва на СП за дейността си.

5. **Звеното за вътрешен одит** подпомага въвеждането на процеса по управление на риска, предоставя независимо мнение по отношение на адекватността и ефектив-

ността при управлението на риска, както и планира дейността си на база оценка на риска.

IV. Наблюдение и докладване при управление на риска

Целта на наблюдението е идентифициране на възможности за подобряване на процеса по управление на риска и установяване на промени в рисковия профил. Наблюдението на риска дава разумна увереност на СП, че процесът по управление на риска е адекватен и ефективен и предприетите действия са довели до намаляване на риска до приемливо ниво.

Ръководителите на структурните звена наблюдават и докладват на КС състоянието на рисковете от тяхната област периодично и при кризисна ситуация.

Консултативният съвет по управление на рисковете наблюдава и обобщава състоянието на системата за управление на риска периодично и докладва най-малко два пъти годишно на СП.

Риск-регистърът е документът, в който се отразяват резултатите от управление-

то на риска. Съдържа следната информация:

- идентифицираните рискове за дейността на СП;
- въведените контролни дейности;
- рисковете, които остават да съществуват след предприемане на действия /остатъчни рискове/;
- оценка за нивото на остатъчния риск;
- действия за намаляване на остатъчния риск;
- срокове;
- отговорни длъжностни лица.

Стратегията за управление на риска в Сметната палата на Република България е разработена с оглед Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор.

Стратегията за управление на риска в Сметната палата на Република България е приета на заседание на Сметната палата с Решение № 082 от 21.04.2009 г. (Протокол № 14).

Посещение на председателя на Сметната палата
на Грузия Леван Безхашвили в Република България

ЕТИЧЕН КОДЕКС

2009

І. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1 (1) Етичният кодекс определя етичните стандарти за поведение на председателя, членовете, директорите на териториалните поделения, одиторите и служителите на администрацията на Сметната палата с цел утвърждаване и повишаване на доверието на обществото в дейността на Сметната палата като независима институция, в съответствие с общоевропейските морални ценности.

(2) Етичният кодекс обхваща общите принципи на поведение, етични правила при извършване на одитната дейност, дейност извън служебната дейност, правила, свързани с опазване престижа и доброто име на Сметната палата, отношенията между лицата по чл. 1, ал. 1.

ІІ. ОБЩИ ПРИНЦИПИ НА ПОВЕДЕНИЕ

Чл. 2 При осъществяване на служебните си задължения лицата по чл. 1, ал. 1 се придържат към следните основни принципи:

1. Професионализъм

Професионализъмът включва:

1.1 осъществяване на дейността в съответствие с професионалните стандарти;

1.2 необходимите познания в съответната сфера на дейност, включително познаване и спазване на действащата нормативна уредба и съответните правила и процедури, свързани със служебната дейност;

1.3 способност да се вземат навременни и ефикасни решения и/или да се предприемат адекватни действия в рамките на предоставената компетентност;

1.4 поддържане на професионалните способности на нивото на съвременните изисквания чрез подходящи методи за усъвършенстване

2. Отговорност

Отговорността включва:

2.1 добросъвестно и почтено изпълнение на служебните задължения, произтичащи от закона и трудовото правоотношение;

2.2 спазване на вътрешните актове и правила на Сметната палата;

2.3 упражняване на предоставените правомощия, спазване на служебната йерархия и изпълнение на разпорежданията на ръководството. В случаите на конфликти въпросът се отнася към по висшестоящият ръководител.

2.4 повишаване на собствения личностен принос към работата на Сметната палата с подходящо усъвършенстване на практиките, нови инициативи и предложения.

3. Обективност, независимост и безпристрастност

В работата си лицата по чл.1, ал.1 се стремят към поведение, което се основава на реални, обективни факти и обстоятелства и не следва да допускат субективни мнения, предубеденост или пристрастност да оказват влияние на дейността му. Лицата по чл. 1, ал.1 се ръководят от закона и професионалните стандарти, като не допускат външно влияние и конфликти на интереси при осъществяване на дейността си.

4. Лоялност и съпричастност към основните цели на Сметната палата

Тези насоки на поведение са свързани с придържане към основните задачи и цели

на Сметната палата, посочени в закона и стратегията: да допринася с работата си за доброто управление на бюджетните и други средства, да осъществява дейността си с оглед защита на обществения интерес и повишаване доверието на данъкоплатците към публичния сектор. Лоялността предполага поведението да е насочено към утвърждаване и подобряване на авторитета и доброто име на Сметната палата, както в публичен, така и във вътрешно институционален аспект на всички нива на служебното положение. Случаите на конфликти, противоречия и др. е необходимо да се решават по начин, който не засяга и не накърнява институционалния авторитет на Сметната палата, както и престижа на органите и/или лицата, които я ръководят и/или представляват.

5. Политически неутралитет

Лицата по чл. 1, ал. 1 следва да са независими от политическо влияние и да не се ръководят от съображения с политически мотиви, като изпълняват политически безпристрастно своите професионални задължения.

6. Почтеност и неподкупност

Лицата по чл. 1, ал. 1 не трябва да се поставят в материална или друга зависимост от лица или организации, да получават неправомерно облаги, изгоди или привилегии, не трябва да се възползват от правомощията си с цел лично облагодетелстване или друга користна цел.

7. Сътрудничество и конструктивност

Сътрудничеството включва отношения на колегиалност, взаимно уважение към личността на другия, екипен принцип в работата. Конструктивността предполага общо насочване на дейността и поведението към търсения резултат, водене на диалог с оглед постигане на ефективност. Лицата по чл. 1, ал. 1 се стремят към конструктивни и диалогични отношения с одитираните обекти с цел полезност на резултатите.

III. ЕТИЧНИ ПРАВИЛА ПРИ ИЗВЪРШВАНЕ НА ОДИТНА ДЕЙНОСТ

Чл. 3 При извършване на одитната дейност одиторът трябва да спазва високи стандарти на поведение, като изпълнява задълженията си с професионализъм, конструктивност, честност и почтеност, като се съобразява с обществения интерес и опазване на общественото доверие.

Чл. 4 Одиторът не трябва да използва получената информация при извършване на одита за осигуряване на изгода за себе си и/или други лица, или с цел да навреди на престижа на Сметната палата.

IV. ПРАВИЛА, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ПРЕСТИЖА И ДОБРОТО ИМЕ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

Чл. 5 (1) С дейността и поведението си лицата по чл. 1, ал. 1 на работното си място и извън него следва да опазват престижа и доброто име на Сметната палата. Действията, изявленията и други прояви на поведение е необходимо да са насочени към утвърждаване на престижа на институцията в обществото.

(2) Увреждане на престижа и доброто име са налице в случаите, когато поведението на лицата по чл. 1, ал. 1 е довело пряко или косвено до създаване на негативно мнение или отношение на лица, органи и институции извън Сметната палата, както и на негативно публично мнение без определен адресат.

(3) Увреждане на престижа и доброто име е налице и в случаите, когато с поведението си лицата по чл. 1, ал. 1 са създали предпоставки или опасност от създаване на негативно мнение или отношение към Сметната палата, нейните органи и представляващи лица.

(4) В случай на поведение, което засяга престижа на Сметната палата, всяко от лицата по чл. 1, ал. 1, на което това е станало известно, следва да уведоми прекия ръководител, а когато засяга последния, се уведомява висшестоящия такъв.

Чл. 6 При предприети действия от стра-

на на органите на прокуратурата, Министерството на вътрешните работи, следствието или други компетентни органи, свързани с наказателна отговорност срещу лице по чл. 1, ал. 1, същото е задължено незабавно да уведоми непосредствения ръководител.

V. ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЛИЦАТА ПО ЧЛ. 1, АЛ. 1

Чл. 7 (1) Лицата по чл. 1, ал. 1 се ръководят в работата си от принципи на поведение, каквито са конструктивност, взаимна толерантност и колегиалност.

(2) Лицата по чл. 1, ал. 1 се стремят да предотвратяват конфликтни ситуации помежду си, да уважават мнението на другите и да създават положителна колегиална среда.

(3) В случай на съществен конфликт, който оказва влияние на служебните задължения, се изисква съдействието от непосредствения ръководител, а при невъзможност за разрешаването му и от

висшестоящия ръководител.

VI. ЗАКЛЮЧИТЕЛНА ЧАСТ

Чл. 8 Лицата по чл. 1, ал. 1 подписват писмена декларация по образец - приложение №1. Декларацията се съхранява в личното кадрово досие.

Чл. 9 Непосредствен контрол за спазването на етичния кодекс се осъществява от преките ръководители и от създадена за целта комисия.

Чл. 10 (1) Съставът и правилата на комисията се определят със заповед на председателят на Сметната палата.

(2) Председателят на Сметната палата може да възлага на комисията да извършва проверки за спазване правилата на Етичния кодекс.

Настоящият кодекс е приет на заседание на Сметната палата с Протокол № 15/30.04.2009 г. и отменя действащия Кодекс за поведението на одитора.

Приложение №1

ДЕКЛАРАЦИЯ

Подписаният (ата).....
ЕГН, длъжност....., отделение/териториално поделение....., отдел.....
.....Дирекция..... към Сметната палата на Република България

ДЕКЛАРИРАМ:

1. Запознат/а съм с Етичния кодекс на служителите на Сметната палата и със задължението да го спазвам.

2. Известно ми е, че неспазването на Етичния кодекс представлява нарушение на трудовата дисциплина, за което нося предвидената в Кодекса на труда дисциплинарна отговорност.

Дата

Подпис

**Визита на председателя на Сметната палата
на Руската Федерация Сергей Степашин в Република България**

СТРАТЕГИЯ ЗА МЕДИЙНАТА ПОЛИТИКА НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

Сметната палата на Република България извършва независим одит на бюджета и на други публични средства, с който съдейства за законосъобразно, ефективно и ефикасно разходване на средствата и допринася за осигуряване на стабилно финансово управление в страната. Изключително важно при изпълнението на тази роля е Сметната палата да вдъхва доверие и авторитет, за което допринася и ефективната медийна политика.

I. ЦЕЛИ

1. Стратегическа цел

Повишаване на доверието в Сметната палата чрез публичност и прозрачност.

2. Специфични цели

- Разширяване на въздействието на резултатите от одитната дейност за поддържане на отчетността и на управлението на публичните средства;
- Повишаване на обществената подкрепа за дейността на институцията;
- Добър институционален облик на Сметната палата като независима институция, която гарантира ефективното разходване на публичните средства и защита данъкоплатците.

II. ПРИНЦИПИ

1. Публичност и прозрачност

Сметната палата информира обективно обществеността за резултатите от дейността си.

2. Безпристрастност и яснота на посланията

Сметната палата не допуска избирателно огласяване на информация. Информа-

цията се поднася на достъпен език с цел повишаване на общото ниво на информираност за институцията.

3. Съгласуваност при огласяване на информацията

Сметната палата огласява дейността си, като за целта прилага вътрешни правила, приети от Сметната палата.

4. Достъп до обществената информация

Сметната палата осигурява достъп до обществената информация в съответствие със Закона за достъп до обществената информация.

III. СРЕДСТВА ЗА КОМУНИКАЦИЯ С МЕДИИТЕ И ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Информирането на медиите и обществеността за дейността на Сметната палата и поддържането на обратна връзка с тях се извършва чрез различни средства за комуникация по реда на вътрешни правила, приети от Сметната палата.

1. Поддържане на актуална интернет страница

Всички резултати от дейността на Сметната палата стават публично достояние чрез интернет страницата на институцията, която се актуализира текущо като съдържание и периодично като дизайн.

2. Визуална идентификация

Сметната палата има свое лого и единен графичен дизайн, които правят институцията разпознаваема за широката общественост. Те се използват за всички документи и издания на Сметната палата.

3. Имиджова идентификация

Сметната палата издава и разпространява имиджови материали с цел популяризиране на дейността си.

4. Пресинформация

Сметната палата разпространява пресинформация, когато е необходимо институцията да огласи обществено значими нови данни, произтичащи от дейността ѝ. Пресинформацията трябва да съдържа най-важните факти или точни цитати и да предизвиква интерес.

5. Пресконференция

Пресконференция се провежда, когато темата е много важна от гледна точка на репутацията на Сметната палата и при голям обществен интерес.

6. Интервюта, участия в предавания на електронни медии

Председателят, членовете на Сметната палата и други упълномощени представители на институцията дават интервюта и участват в предавания на електронни медии с цел разясняване на определени позиции на Сметната палата и/или огласяване на дейността ѝ.

7. Неформални контакти

Ежедневно се поддържа връзка с журналистите за разясняване на дейността на институцията, като се отговаря на техни въпроси и им се предоставя информация в съответствие със закона и вътрешни правила, приети от Сметната палата.

8. Периодичен преглед и анализ на печата и електронните издания

Ежедневното проследяване и анализът на публикациите в пресата и на информационния поток в електронните медии подпомагат вземането на решения и показват присъствието на Сметната палата в медиите.

9. Реакция при некоректна информация за Сметната палата

Когато се установи, че е налице неко-

ректно отразяване на дейността на Сметната палата, изразяващо се в неточност или изопачаване на фактите, или е отправена неоснователна критика и по тази причина се създава негативно отношение към институцията като цяло, се предприемат адекватни мерки за уточняване или опровергаване на информацията.

10. Ограничения при предоставяне на информация

Сметната палата отказва предоставяне на информация в предвидените случаи от закона.

11. Обучение за журналисти

Сметната палата провежда семинари и срещи с представители на медиите за разясняване на дейността си.

12. Поощрения

Сметната палата награждава журналисти и медии съгласно приети вътрешни правила.

13. Дискусии, кръгли маси и други форуми

Председателят, членовете на Сметната палата или упълномощени от тях лица представят позициите на институцията по актуални проблеми по време на срещи, семинари и други форуми.

IV. ОТГОВОРНОСТ

Медийната политика се осъществява от дирекция „Връзки с обществеността и издателска дейност“ с одобрението на председателя и членовете на Сметната палата, с подкрепата на всички звена на Сметната палата.

Стратегията за медийната политика на Сметната палата е приета с Решение на Сметната палата № 085 от 30.04.2009 г.

ДОКЛАД ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕН ОДИТ НА ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ В НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ ЗА ПЕРИОДА ОТ 01.01.2008 г. ДО 31.12.2008 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

На основание на чл. 48, ал. 2 от Закона за Сметната палата (ЗСП) и Програмата за одитната дейност на Сметната палата за 2008 г. е извършен одит на отчета за изпълнението на бюджета на държавното обществено осигуряване (ДОО) в Националния осигурителен институт (НОИ), който обхваща периода от 01.01.2008 г. до 31.12.2008 г.

Настоящият доклад се внася в Народното събрание на Република България на основание на чл. 46, ал. 1, т. 2 от Закона за Сметната палата въз основа на извършения одит.

За одитирания период управител на НОИ е Йордан Христосков, а подуправител е Весела Караиванова.

Одитът обхваща спазването на нормативните изисквания, свързани със изготвянето, приемането и представянето на отчета за изпълнението на бюджета на ДОО пред Народното събрание, съответствието на структурата и съдържанието на отчета със Закона за бюджета на ДОО (ЗБДОО) за 2008 г. и изпълнението на бюджета на ДОО за 2008 г.

Целта на одита е да се изрази независимо становище за законосъобразността на отчета за изпълнението на бюджета на ДОО за 2008 г.

II. ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ И ИЗВОДИ ОТ ИЗВЪРШЕНИЯ ОДИТ

1. Законосъобразност на изготвянето, приемането и представянето на отчета за изпълнението на бюджета на държавното обществено осигуряване в НОИ за 2008 г.

1.1. Отчетът за изпълнението на бюджета на ДОО за 2008 г. е изготвен от НОИ в изпълнение на чл. 31, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

1.2. Отчетът за изпълнението на бюджета на ДОО за 2008 г. е внесен от управителя на НОИ в Надзорния съвет на НОИ за утвърждаване при спазване на изискванията на КСО.

1.3. Надзорният съвет на НОИ е изпълнил разпоредбата на чл. 36, ал. 1, т. 2 от КСО, като е утвърдил отчета с решение от 19.05.2009 г.

1.4. Отчетът е внесен в Сметната палата при спазване на 7-дневния срок от одобряването му от Надзорния съвет на НОИ съгласно чл. 48, ал. 1 от ЗСП.

1.5. Управителят на НОИ е внесъл в Народното събрание отчета за изпълнението на бюджета на ДОО за 2008 г. съгласно изискванията на чл. 31, ал. 1 от КСО.

2. Съответствие на структурата и съдържанието на отчета за изпълнението на бюджета на ДОО за 2008 г. със Закона за бюджета на ДОО за 2008 г.

2.1. Отчетът за изпълнението на бюджета на ДОО за 2008 г. е изготвен по структурата и показателите, по които е приет ЗБДОО за същата година, което дава въз-

можност за съпоставимост на отделните показатели.

2.2. Изготвен е консолидиран отчет за изпълнението на бюджета на ДОО за 2008 г., който включва самостоятелните отчети за изпълнението на бюджетите на фондовете „Пенсии“, „Пенсии, несвързани с трудова дейност“, „Трудова злополука и професионална болест“, „Общо заболяване и майчинство“ и „Безработица“ и бюджета на НОИ. Отчетът съответства на структурата на приетия ЗБДОО за 2008 г.

2.3. Отчетените приходи и разходи по бюджетите на осигурителните фондове и по бюджета на НОИ отговарят по характер на нормативно определените приходи и разходи с чл. чл. 20 - 266 от КСО.

2.4. Отчетени са постъпления по показателите „Главница по ревизионни актове за начет, съставени от НОИ след 31.12.2005 г. в приход на ДОО, събрани от Агенцията за държавни вземания“ (АДВ) и „Постъпления от продажба на нефинансови активи“, които не са предвидени в ЗБДОО за 2008 г., но са съгласно разпоредбите на чл. 20, ал. 2 от КСО.

2.5. В отчета на консолидирания бюджет на ДОО по функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“- дейност 501 „Пенсии“, са посочени разходи за изплатените през декември еднократни допълнителни суми към пенсиите за 2004 г., 2005 г., 2006 г., 2007 г. и 2008 г., които не са предвидени в ЗБДОО за 2008 г., но са съгласно разпоредбите на чл. 22, т. 3 от КСО.

2.6. По функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“- дейност 532 „Програми за временна заетост“, е отчетен разход, който не е предвиден в ЗБДОО за 2008 г., но е съгласно разпоредбата на чл. 30“б“, ал. 1, т. 2 от Закона за насърчаване на заетостта.

2.7. От фонд „Общо заболяване и майчинство“ на Министерството на труда и социалната политика (МТСП) е предоставен трансфер в изпълнение на Програмата „В подкрепа на майчинството“, чийто размер не е предвиден в ЗБДОО за

2008 г., но е в изпълнение на разпоредбата на параграф 3 от преходните и заключителните разпоредби (ПЗР) във връзка с чл. 1 от ЗБДОО за 2008 г..

2.8. Отчетени са „Суми по разчети за поети осигурителни вноски“, които не са предвидени в ЗБДОО за 2008 г., но са съгласно разпоредбите на § 26 и § 27 от Закона за държавния бюджет на Република България (ЗДБРБ) за 2006 г., във връзка с § 28 от ЗДБРБ за 2008 г. и § 22 „а“ от ПЗР на КСО и са законосъобразни.

3. Изпълнение на бюджета на ДОО за 2008 г.

3.1. По Раздел I „Приходи“ на отчета за изпълнението на консолидирания бюджет на ДОО.

3.1.1. От общия размер на приходите осигурителните вноски заемат 99,13 на сто, а останалите приходи са 0,87 на сто.

3.1.2. Отчетено е преизпълнение на приходите спрямо предвидените в ЗБДОО за 2008 г. с 11,82 на сто. Преизпълнението е в резултат на увеличение на осигурителния доход и на броя на осигурените лица.

3.1.3. Установено е преизпълнение на приходите от осигурителни вноски с 11,7 на сто, от професионалните пенсионни фондове по чл. 157, ал. 7 от КСО с 80,2 на сто, от глоби, санкции и наказателни лихви, събрани от НАП, АДВ и НОИ с 26,8 на сто и на приходите и доходите от собственост“ с 20,1 на сто.

3.1.4. Отчетено е неизпълнение на приходите от главници по ревизионни актове за начет, събрани от НАП - с 32 на сто, и на същите, събрани от АДВ - с 25, 4 на сто.

3.1.5. Отчетените суми по всички показатели по приходите на консолидирания бюджет на ДОО за 2008 г. отговарят на приходите, посочени в отчета за касовото изпълнение на бюджета на НОИ за 2008 г.

3.2. По Раздел II „Разходи“ на отчета за изпълнението на консолидирания бюджет на ДОО

3.2.1. На основание § 1 от ПЗР на ЗБ-

ДОО за 2008 г. с решение на Надзорния съвет на НОИ са извършени вътрешни компенсиращи промени по отделни параграфи на разходите по бюджета на ДОО, които са отразени вярно в отчета.

3.2.2. От общия размер на разходите най-голям дял заемат разходите за пенсии (87,33 на сто), на второ място са разходите за социални помощи и обезщетения (11,41 на сто), на трето - разходите за службите по социално осигуряване (1,24 на сто) и 0,02 на сто са други разходи.

3.2.3. Установено е превишение на разходите по бюджета на ДОО с 6,47 на сто, в т.ч.: по дейност „Пенсии“ - с 6,0 на сто, и по дейност „Социални помощи и обезщетения“ - с 23,4 на сто. Превишението на разходите за пенсии се дължи на изплатените еднократни допълнителни суми към пенсиите за ноември и декември, които не са предвидени в ЗБДОО за 2008 г., но са в изпълнение на Постановление на Министерския съвет (ПМС) № 251 от 17.10.2008 г. и ПМС № 261 от 27.10.2008 г. Ако не се вземат предвид изплатените еднократни допълнителни суми към пенсиите за ноември и декември, се установява постигната икономия при разходване на средствата по дейност „Пенсии“. Превишението на разходите по дейност „Социални помощи и обезщетения“ се дължи на изплатените в повече парични обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване с 11,2 на сто, за гледане на болен член от семейството и карантина - с 24,7 на сто, поради нетрудови злополуки - с 98,2 на сто, поради трудови злополуки и професионална болест - с 39,7 на сто, за бременност и раждане - с 91,7 на сто, и за обезщетения и помощи за безработни - с 3,4 на сто.

3.2.4. От планирания резерв за реформата в социалното осигуряване в размер на 60 000 хил. лв. с разрешение на министъра на финансите са изразходвани 22 246 хил. лв. при спазване на изискването на чл. 15 от ЗБДОО за 2008 г.

3.2.5. Отчетените суми по показатели за разходите на консолидирания бюджет на ДОО за 2008 г. съответстват на

разходите, посочени в отчета за касовото изпълнение на бюджета на НОИ към 31.12.2008 г.

3.3. По Раздел III „Трансфери“ на отчета за изпълнението на консолидирания бюджет на ДОО

3.3.1. Трансфери (субсидии, вноски) между Централния/Републиканския бюджет и бюджета на ДОО.

3.3.1.1. Изпълнението на предвидените със ЗБДОО за 2008 г. трансфери е 98,3 на сто. Получените от Централния бюджет субсидии са с 5,3 на сто по-малко от предвидените поради покриване на допълнителните разходи за пенсии за сметка на преизпълнението на приходите.

3.3.1.2. Предвидените в ЗБДОО за 2008 г. „Допълнителни субсидии от Централния/Републиканския бюджет за покриване на недостига от средства“ са получени в пълен размер.

3.3.2. Трансфери между бюджетни сметки.

3.3.2.1. Получените от МТСП трансфери по програма „Старт в кариерата“ за осигуряване на заетост са усвоени от НОИ в пълен размер.

3.3.2.2. Предоставените трансфери на МТСП, в изпълнение на чл. 11, ал. 1, т. 2 буква „в“, чл. 12, ал. 1, т. 4 и чл. 13, ал. 1, т. 3 от КСО и във връзка с чл. 24, т. 5 и чл. 26, т. 4 от КСО за осигуряване на помощно-технически средства, свързани с увреждането, са 63,8 на сто от предвидените в ЗБДОО за 2008 г. Преводите са извършени съгласно писма на МТСП.

3.3.2.3. Предоставените трансфери за фонд „Условия на труд“, в т.ч. за мероприятия за предотвратяване на трудови злополуки и професионални болести, са преведени в пълен размер и са усвоени 90,5 на сто, а за диагностика на професионалните болести са предоставени 91,7 на сто от предвидените в ЗБДОО за 2008 г., като усвояването на средствата е 50 на сто. Преводите са извършени съгласно писма на МТСП.

3.3.2.4. Предвиденият със ЗБДОО за

2008 г. трансфер за Държавната агенция за информационни технологии и съобщения е предоставен в пълен размер.

3.3.2.5. На Националната здравноосигурителна каса са предоставени трансфери за „Здравноосигурителни вноски за пенсионери“ - 99,8 на сто, и за „Здравноосигурителни вноски за лица до 18-годишна възраст и след навършване на тази възраст, ако учат редовно до завършване на средно образование“ - 99,5 на сто спрямо предвидените в закона.

3.4. По раздел IV „Финансиране“

3.4.1. Погасени са дължимите суми по дългосрочен заем от Световната банка за 2008 г.

3.4.2. Наличните средства към 31.12.2008 г. съответстват на левовата равностойност на остатъците по валутните сметки на НОИ за изплащане на пенсиите по международни спогодби.

Докладът е приет на заседание на Сметната палата с решение № 187 от 13.08.2009 г., (протокол № 28).

Валери АПОСТОЛОВ,
член на Сметната палата и
ръководител на Отделение VI

**Народното събрание избра Лидия Руменова за член
на Сметната палата**

ДОКЛАД ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕН ОДИТ НА ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА НАЦИОНАЛНАТА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА ЗА ПЕРИОДА ОТ 01.01.2008 г. ДО 31.12.2008 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

На основание на чл. 48, ал. 2 от Закона за Сметаната палата (ЗСП) и Програмата за одитната дейност на Сметната палата за 2009 г. е извършен одит на отчета за изпълнението на бюджета на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) за периода от 01.01.2008 г. до 31.12.2008 г.

Настоящият доклад е изготвен въз основа на резултатите от извършения одит и се внася в Народното събрание на Република България на основание на чл. 46, ал. 1, т. 2 от ЗСП.

НЗОК е юридическо лице с предмет на дейност осъществяване на задължителното здравно осигуряване на територията на Република България. Състои от Централно управление (ЦУ), 28 районни здравноосигурителни каси (РЗОК) и подразделения на РЗОК. Органи на управление на НЗОК са Събранието на представителите, Управителният съвет (УС), Контролният съвет и директорът. Първостепенен разпоредител с бюджетните кредити е директорът на НЗОК, а директорите на РЗОК са второстепенни разпоредители с тях. НЗОК: осъществява задължителното здравно осигуряване; гарантира на осигурените лица видовете медицинска помощ по Закона за здравното осигуряване (ЗЗО), достъпност и равнопоставеност при получаването на медицинска помощ, пълно или частично заплащане на лекарствените средства по списъците в Националния рамков договор (НРД); прави анализи и предложения за вида и обема медицинска помощ по видо-

ве медицински дейности и стойността им; разпределя паричните средства на НЗОК към РЗОК за провеждането на задължителното здравно осигуряване; разработва модели за заплащане на изпълнителите на медицинска помощ; сключва договори за заплащане на лекарствени средства и консумативи с производители, доставчици и аптеки по списъци на лекарствени средства, утвърдени в НРД; осъществява медицински и финансов контрол по задължителното здравно осигуряване.

За одитирания период директор на НЗОК е д-р Румяна Малинова Тодорова.

Одитът обхваща спазване на нормативните изисквания, свързани с: изпълнение на бюджета; съставяне, приемане и представяне на отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2008 г. пред Народното събрание; структура и съдържание на отчета. Целта на одита е да се изрази независимо становище за законосъобразността на отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2008 г.

II ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ И ИЗВОДИ ОТ ИЗВЪРШЕНИЯ ОДИТ

1. Законосъобразност на изготвянето, приемането и представянето на отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2008 г.

Отчетът за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2008 г. е изготвен от директора на НЗОК, приет е от УС и одобрен от Събранието на представителите на НЗОК в съответствие с изискванията на ЗЗО.¹

Отчетът е внесен за приемане от Народното събрание в срока по чл. 30, ал. 1 от ЗЗО и е представен в Сметната палата съгласно чл. 48, ал. 1 от ЗСП.

Спазени са законовоопределените процедури, свързани с изготвянето, приемането и представянето на отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2008 г. в Народното събрание.

2. Съответствие на структурата и съдържанието на отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК със ЗЗО и Закона за бюджета на НЗОК за 2008 г.

Отчетът за изпълнението на бюджета е структуриран в съответствие с показателите в Закона за бюджета на НЗОК за 2008 г. (ЗБНЗОК). Включените в отчета приходи и разходи отговарят на нормативноопределените в чл. 23 и чл. 24 от ЗЗО и ЗБНЗОК за 2008 г., групирани и отчетени са по елементи и по дейности, с което са спазени разпоредбите на чл. 2, ал. 7 от Закона за устройството на държавния бюджет. Отчетено е преизпълнение на приходите спрямо определените в ЗБНЗОК за 2008 г., няма преразходи спрямо уточнения план и не са извършени разходи по бюджета без да са планирани.

3. Изпълнение на бюджета на НЗОК за 2008 г.

3.1. Приходи и трансфери

Изпълнението на приходите и трансферите е в размер на 1 793 835 хил. лв. или с 22 718 хил. лв. (1,3 на сто) над планираните.

Законосъобразно приходите по бюджета са набрани от осигурителни вноски, трансфери за здравно осигуряване от други бюджети, лихви и доходи от управление на имущество, глоби и наказателни лихви. Здравноосигурителните приходи, в т.ч. здравноосигурителни вноски и трансфери за здравно осигуряване от други бюджети, съставляват 98,5 на сто от общите приходи, а неданъчните приходи - 1,5 на сто от

структурата на приходите. Покритието на здравноосигурителните плащания с приходи е 0,93 на сто, като най-голямо е в РЗОК, Бургас - 0,95 на сто, а най-ниско в РЗОК, Плевен - 0,38 на сто.

През отчетния период не са планирани и не са реализирани приходи по чл. 23, ал. 1, т. 4, т. 5, т. 7, т. 8 от ЗЗО: приходи, регламентирани с други закони в полза на здравното осигуряване, възстановяване на направени осигурителни разходи в предвидените в нормативните актове случаи, такси, определени с тарифа на Министерския съвет, ликвидационни дялове от търговски дружества - длъжници, обявени в ликвидация.

Върху събираемостта на приходите оказват влияние непромененият през 2008 г. размер на здравноосигурителната вноска (6 на сто), застаряването на населението, емиграцията, непълният обхват на осигурените, икономическият профил на страната и др.

3.1.1. Приходите от здравноосигурителни вноски за 2008 г. са в размер на 1 107 859 хил. лв. Постигнато е преизпълнение с 5,3 на сто спрямо планираните средства, отчетено е и нарастване с 24,2 на сто спрямо 2007 г. Отразени са вярно и точно по източници на финансиране и по съответните параграфи на Единната бюджетна класификация (ЕБК) за 2008 г. В структурата на приходите от здравноосигурителни вноски с най-голям относителен дял са приходите от вноски за работници и служители от работодатели (57,8 на сто) и вноски от работници и служители (31,2 на сто).

Преизпълнението на приходите от вноски за работници и служители от работодатели е с 5,5 на сто спрямо планираните, като спрямо 2007 г. постъпленията нарастват с 19,1 на сто. През 2008 г. здравноосигурителната вноска е внасяна в съотношение 60:40, съответно за сметка на работодателя и работника, докато през предходната година делът, заплащан от работодателя, е с 5 пункта по-висок. Ръс-

¹ чл. 8, т. 5; чл. 15, ал. 1, т. 6 и чл. 19, ал. 4, т. 10 от ЗЗО

² чл. 3, ал. 1 от ЗЗО

тът на приходите от вноски от и за работници и служители е свързан с повишаване на средната работна заплата с 20,2 на сто и с нарастване броя на наетите лица с 2,1 на сто.

През отчетната 2008 г. приходите от вноски от работници и служители - лична вноска нарастват с 42,5 на сто спрямо тези през 2007 г., а спрямо планираните средства, изпълнението е с 6,3 на сто.

Изпълнението на приходите от вноски от самонаети (самоосигуряващи се) представлява 99,6 на сто от планираните, като спрямо предходната година са нараснали със 7,4 на сто.

Приходите от вноски от други категории осигурени лица са 1 698 хил. лв и съставляват 0,2 на сто от събраните здравноосигурителни вноски за 2008 г.

3.1.2. Трансферите за здравно осигуряване от други бюджети за 2008 г. са 452 798 хил. лв. (96,1 на сто спрямо планираните средства), като нарастването спрямо предходната година е с 54,2 на сто.

Трансферите за здравно осигуряване за пенсионери са 293 493 хил. лв, което е с 19,3 на сто повече от 2007 г. и са 64,8 на сто от общата сума на трансферите за здравно осигуряване от други бюджети.

Отчетено е изпълнение с 1,8 на сто на трансферите за здравно осигуряване за безработни лица спрямо планираните средства.

Трансферите за здравно осигуряване за деца до 18 години и след навършване на тази възраст, ако учат редовно - до завършване на средно образование, са 136 666 хил. лв. Спрямо 2007 г. те нарастват с 516,0 на сто. Това се дължи на два фактора - увеличения размер на осигурителната вноска (от 0,5 на сто на 3 на сто от минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица) и повишаването на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица (от 220 лв. на 240 лв.).

Трансферите за здравно осигуряване за социално слаби лица са 6 031 хил. лв., което е 34,5 на сто спрямо планираното и с 41,8 на сто по-малко спрямо 2007 г.

Отчетено е и намаление спрямо предход-

ната година с 11,8 на сто на трансферите за здравно осигуряване за други категории осигурени лица.

3.1.3. Събраните приходи и доходи от собственост са 11 930 хил. лв. или 88,9 на сто спрямо планираните, като техният носителен дял е 0,8 на сто от собствените приходи. Размерът на депозираните средства е 350 млн. лв. и е реализирана доходност 3,4 на сто.

3.1.4. Приходите от глоби, санкции и наказателни лихви са 11 105 хил. лв., което представлява изпълнение от 50,5 на сто спрямо планираните. Отчетено е намаление с 30,3 на сто спрямо 2007 г. на приходите от глоби, санкции и наказателни лихви от нередовни платци на здравноосигурителни вноски, събрани чрез териториалните дирекции на Националната агенция по приходите (НАП). Събраните от НЗОК приходи от глоби, санкции и наказателни лихви, наложени на договорни партньори по силата на НРД, нарастват със 7,0 на сто.

3.1.5. Реализирани са и други неданъчни приходи, пряко свързани с дейността на НЗОК, които имат случаен характер (тръжни документи, съдебни обезщетения, съдебни разноски, ползване на служебна информация и др.). Те заемат незначителен дял в структурата на приходите.

3.1.6. Дейността по набирането на средствата от здравноосигурителни вноски е осъществявана от НАП². Разчитането на дължимите суми от бюджета на НЗОК към бюджета на НАП е извършвано в края на всеки календарен месец в размер 0,2 на сто върху набраните през предходния месец здравноосигурителни вноски, с което са спазени законовите изисквания³.

3.2. Разходи и трансфери

Размерът на разходваните средства, в т.ч. трансфери, е 1 747 825 хил. лв. или 98,7 на сто от планираните.

3.2.1. Здравноосигурителни плащания

Здравноосигурителните плащания са извършени в съответствие със ЗЗО, ЗБН-ЗОК за 2008 г., действащите правила на НРД 2006, решенията на УС на НЗОК и договорите с изпълнителите на медицин-

ска помощ. Разходите за тях са в размер на 1 705 686 хил. лв. и представляват 97,6 на сто от всички разходи. През 2008 г. спрямо 2007 г. те са нараснали с 13,1 на сто, при средномесечен разход - 142 141 хил. лв. Спазени са законовите изисквания⁴ и от УС на НЗОК са приети Механизъм за определяне на преизпълнението на здравноосигурителните приходи и разпределянето им за здравноосигурителни плащания, както и Правила за реда за определяне на броя на специализираните медицински дейности и стойността на медикодиагностичните дейности (МДД), назначавани от изпълнители на първична и специализирана медицинска помощ.

С Постановление на Министерския съвет от 27.10.2008 г. са одобрени допълнителни разходи и трансфери/субсидии по бюджета на НЗОК за финансиране на медицински дейности в размер на 100 млн. лв., които са от преизпълнението на приходите. Осигурени са и допълнителни средства в размер на 10 млн. лв. за заплащане на разликата между потребителската такса и сумата от 1 лв., дължима при всяко посещение при лекар от лицата, навършили определена възраст, съгласно изискванията на ЗЗО. От допълнително одобрените разходи са изразходвани 74 744 хил. лв.

3.2.1.1. Първична извънболнична медицинска помощ

Изразходвани са 131 163 хил. лв. (98,4 на сто от планираните средства), като спрямо предходната година увеличението е с 15,1 на сто. Средствата са усвоени за заплащане на дейност, извършена през периода декември 2007 г.⁵ - ноември 2008 г.⁶, при средномесечен разход, формиран на база дейност януари-ноември 2008 г. - 9 759 хил. лв.

Запазва се структурата на заплащаните от НЗОК дейности на общопрактикуващите лекари спрямо предходната година. Средномесечният доход през 2008 г. на

един изпълнител на първична извънболнична медицинска помощ (ПИМП) възлиза на 2 234 лв., като основно влияние оказват броят и възрастовата структура на записаните пациенти, които са определящи за степента на натовареност. Средномесечният брой записани задължително здравноосигурени лица (ЗЗОЛ) при един общопрактикуващ лекар (ОПЛ) през 2007 г. е 1329, а през отчетния период е 1361.

Изплатени са средства по 4190 договори в зависимост от елементите на ПИМП. Заплатени са над 95 млн. дейности с различна средна стойност, като най-висока е тази на профилактичните прегледи за лица под 18 г. - 5 лв., а най-ниска е за капитационно заплащане⁷ - 0.91 лв.

Разходите за ПИМП са извършени законосъобразно и са отчетени правилно. Взети са правилни управленски решения във връзка с осигуряването на необходимите средства за ПИМП и за ефективното им изразходване. Извършените корекции по бюджета, свързани с увеличаване на средствата за ПИМП не води до съществена промяна на структурата и обема на заплащаните дейности от НЗОК на ОПЛ.

3.2.1.2. Специализирана извънболнична медицинска помощ (СИМП)

През 2008 г. тези разходи нарастват с 13,3 на сто в сравнение с 2007 г., изразходвани са 140 300 хил. лв. или 97,7 на сто от планираните средства. Те представляват 8,2 на сто от общо направените разходи за медицински плащания през отчетния период и са усвоени за заплащане на дейност, извършена през периода декември 2007 г. - ноември 2008 г.

Сключени са 3 340 договори с изпълнители на СИМП. Разходите са извършени в зависимост от договорените и осъществени над 17 млн. дейности. Средствата за първични посещения са с най-голям относителен дял от разходите за специализиран пакет дейности и са със средна стой-

³ чл. 24, т.6 от ЗЗО; § 7 от заключителните разпоредби на ЗБНЗОК за 2008 г.

⁴ чл. 15, ал. 1, т. 12 от ЗЗО, чл. 4, ал. 2 и § 2 от заключителните разпоредби на ЗБНЗОК за 2008 г.

⁵ Решение на УС на НЗОК № РД-УС-04-12/02.02.2007г.

⁶ Решение на УС на НЗОК № РД-УС-04-12/27.12.2007г.

ност 13 лв. С бюджета са гарантирани 645 хил. специализирани прегледи и 32,4 хил. високоспециализирани дейности⁸ (ВСД) повече спрямо 2007 г.

През годината са запазени цените на специализираните прегледи за сметка на обема извършвани дейности за наблюдение на рискови групи и направления за остри случаи (неотложно състояние). Увеличени са обемите на дейностите и е намален броят на специалистите в районите, където концентрацията им е значително над реалните потребности на населението. Това е резултат от мярката за недопускане на повече от два договора с НЗОК/РЗОК.

Разходите за здравноосигурителни плащания за СИМП са извършени законосъобразно, правилно са отразени по бюджета, при спазване на законовоопределения ред за промени на планирания им размер. Взети са правилни управленски решения за осигуряване на дейностите, свързани със СИМП. Постигнато е увеличаване на обема извършвани дейности за наблюдение на рискови групи и направления за остри случаи, подобрен е достъпът на ЗЗОЛ до СИМП.

3.2.1.3. Дентална извънболнична медицинска помощ

За дентална помощ (ДП) са изразходвани 77 006 хил. лв. (96,8 на сто от планираните), което представлява 4,5 на сто от общо направените разходи за здравноосигурителни плащания през 2008 г. Увеличението спрямо предходната година е с 11,1 на сто.

През 2008 г. са сключени 5 609 договори с изпълнители на ДП, извършени са над 5 млн. дейности, при средна стойност за първична ДП - 14 лв., и за специализирана ДП - 11 лв.

Разходите за ДП са извършени законосъобразно и са отчетени правилно.

3.2.1.4. Медико-диагностична дейност

За отчетния период за МДД са изразход-

вани 53 466 хил. лв. или 96,1 от планираните. Тези разходи са 3,1 на сто от общо направените разходи за здравноосигурителни плащания. Най-голям е дялът за клинично-лабораторните изследвания (47,3 на сто), рентгенологичните изследвания (41,7 на сто) и клинично-микробиологични изследвания (4,8 на сто).

През 2008 г. са сключени 634 договора с изпълнители на МДД. Със средствата по бюджета са осигурени 200 хил. бр. изследвания повече в сравнение с предходната година. През годината не е извършена корекция по бюджета за промяна в утвърдения размер на разходите за МДД. Изплатени са средства за 18 млн. дейности, от които с най-висока средна стойност са разходите за имунология - 15 лв., а най-ниски за клинична лаборатория - 2 лв.

Разходите за МДД са извършени законосъобразно в рамките на утвърдените бюджетни средства и са отчетени правилно.

3.2.1.5. Изпълнение на регулативните стандарти

Регулативните стандарти гарантират достъпа на ЗЗОЛ до специализирани медицински дейности и МДД в рамките на определените бюджетни средства. С даденото право на изпълнителите да разпределят неусвоените и да получават допълнително регулативни стандарти е постигнато реализиране на дейностите според потребностите. Прилагането на регулативните стандарти позволява равномерно и ефективно изразходване на средствата.

3.2.1.6. Лекарства за домашно лечение, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели

В резултат на проведено договаряне са сключени 109 договори с доставчици на лекарства, 13 договори с доставчици на медицински изделия и 4 договора с доставчици на диетични храни. Отчетените разходи са в размер на 295 481 хил. лв. (100

⁸ „Капитационни суми“ са средствата, които изпълнителите на първична извънболнична медицинска помощ получават извън договорните в НРД други плащания за извършена дейност за записаните при тях здравноосигурени лица

на сто от планираните), като спрямо 2007 г. има увеличение с 4,8 на сто. Средствата са усвоени за: заплащане на лекарства, отпуснати през периода декември 2007 г. - ноември 2008 г.; неразплатени задължения от предходната година в размер на 12 852 хил. лв.; задържани поради недостиг на средства в бюджета на НЗОК за 2007 г. в частта за лекарства и наложен запор върху вземания. Средномесечният разход за 2008 г. е 24 623 хил. лв. и надвишава този за 2007 г. с 1 118 хил. лв. В структурата на изплатените средства за тези разходи 94 на сто са разходите за лекарства, 5,8 на сто - за медицински изделия, и 0,2 на сто - за диетични храни.

Увеличението на разходите се дължи на по-големия брой лекарствени продукти, включени в Лекарствения списък, в сила от 01.02.2008 г., и на нарастване на потреблението на лекарствени продукти за домашно лечение.

През годината не са извършени корекции в размера на разходите за здравноосигурителни плащания за лекарства за домашно лечение, медицински изделия и диетични храни, с което са спазени изискванията на ЗБНЗОК за 2008 г.⁹

Разходите са извършени законосъобразно и са отчетени правилно.

3.2.1.7. Болнична помощ

Разходите за болнична помощ са с най-голям относителен дял в структурата на здравноосигурителните плащания. През 2008 г. са изразходвани 957 175 хил. лв. или усвояването на средствата е 99,5 на сто. В сравнение с 2007 г. тези разходи са нараснали с 16,1 на сто.

Осигурен е основен пакет за болнична помощ по 298 клинични пътеки, утвърдени от УС на НЗОК, при прогнозни хоспитализации от 1 394 хил. случая. Сключени са 104 договора за изпълнение на ВСД в болничната помощ и 331 договора - по клинични пътеки.

В края на годината е отчетено оказване-

то на болнична помощ на над 1,6 млн. пациенти, при среден разход за един пациент - 566 лв. От 01.10.2008 г. законосъобразно е извършено увеличение на цените по 285 клинични пътеки средно с 10 на сто.

В изпълнение на законовите изисквания¹⁰ е приет ред за предоставяне на годишни и периодични финансови отчети на лечебните заведения за болнична помощ, сключили договор с НЗОК. Въведено е изискване в договорите с лечебните заведения за болнична помощ да се регламентират финансови показатели, които следва да се съблюдават в рамките на срока на действие на договора. Предприети са мерки за усъвършенстване на моделите на заплащане в болничната помощ и определяне за всеки регион и лечебно заведение на финансови параметри, на основата на броя ЗЗОЛ. Възприет е нов подход за заплащане на работата на изпълнителите на болнична помощ, създадени са предпоставки за постигането на по-голяма автономност на лечебните заведения при управление на средствата.

Общият размер на краткосрочните и дългосрочните задължения (без приходите за бъдещи периоди и финансиранията) е 334 428 хил. лв. Размерът на задълженията за медикаменти и консумативи е 198 988 хил. лв., от които 37 млн. лв. са просрочени. От УС на НЗОК е въведен механизъм за регулация на разходите за болнична помощ. Вzeti са законосъобразни управленски решения за: осигуряване на дейността с необходими средства; извършване на промени в размера на средствата за здравноосигурителните плащания за болнична помощ; повишаване на контрола и изискванията на НЗОК към изпълнителите на болнична помощ.¹¹

Постигнато е заплащане в пълен размер на договорените обеми и дейности с изпълнителите на болнична помощ. Изразходването на здравноосигурителните плащания за болнична помощ е законосъ-

⁸ „Високоспециализирана дейност“ е дейност, която изисква специални медицински умения и оборудване, необходими за разрешаване на сложни диагностични и лечебни случаи, съгласно ЗЗО.

⁹ § 11 от заключителните разпоредби на ЗБНЗОК за 2008 г.

¹⁰ Чл. 6 от ЗБНЗОК за 2008 г.

образно. Разходите са отчетени правилно.

3.2.1.8. Медицинска помощ, оказана в съответствие с правилата за координация на системите за социална сигурност

Здравноосигурителните плащания за медицинска помощ, оказана в съответствие с правилата за координация на системите за социална сигурност (ПКССС), са във връзка с ангажиментите на НЗОК като компетентна институция по прилагането на Европейските регламенти в областта на социалната сигурност. Общата сума на здравноосигурителните плащания за медицинска помощ, оказана в съответствие с ПКССС, през 2008 г. са в размер на 1 564 хил. лв. Постъпленията от възстановени разходи за медицинска помощ, оказана през 2007 г. на осигурени лица от други държави членки, са в размер на 93 хил. лв.

Разходите по ПКССС представляват незначителен процент - 0,1 на сто от общите здравноосигурителни плащания на НЗОК, но в сравнение с 2007 г. се отчита ръст 432 на сто, който се дължи основно на плащанията към други държави за ползвани обезщетения в натура от наши ЗЗОЛ в тези държави. Предвид разликата в цените равнища между България и останалите държави членки, тази тенденция на нарастване на разхода в пъти ще се запази и през следващите години.

През отчетния период са извършени първите плащания по реда на процедури и работни инструкции по финансово управление и контрол на дейността на НЗОК за регламентиране на процесите на възстановяване на разходи на други държави членки, съгласно чл. 36 и чл. 63 от Регламент (ЕИО) № 1408/71. Плащанията са в размер на 1 004 хил. лв. и представляват 68 на сто от разхода по параграфа.

3.2.2. Административни разходи

Административни разходи са в размер на 37 118 хил. лв., което представлява 79,8 на сто спрямо ЗБНЗОК за 2008 г. и 91,3

на сто спрямо уточнения план. Административните разходи заемат 2,2 на сто от общите разходи.

В структурата на административните разходи най-голям е дялът на разходите за персонал (заплати, други възнаграждения и свързаните с тях средства за осигурителни вноски) - 59,8 на сто. Средногодишните щатни бройки в системата са общо 2 184, при планирани 2 314 щатни бройки. Средната работна заплата е 596 лв., при планирана - 642 лв. Икономията се дължи на ползван отпуск поради временна неспособност и неплатен отпуск и е изплатена на служителите на НЗОК като допълнително материално стимулиране.

За други възнаграждения и плащания за персонал са разходвани 4,2 на сто от административните разходи или 0,1 на сто от общите разходи. За осигурителни вноски за сметка на работодателя са усвоени 97,6 на сто спрямо уточнения годишен план и разходите за осигурителни вноски представляват 0,3 на сто от общите разходи.

Разходите за издръжка са 74,4 на сто спрямо уточнения план на бюджета. Усвоени са 28,7 на сто от административни разходи, което представлява 0,6 на сто от общите разходи на НЗОК. В структурата на тези разходи за ЦУ най-голям дял заемат средствата за издръжка - 52,3 на сто. Високият дял се дължи на това, че някои от най-големите разходи за системата на НЗОК (охрана, данък върху сградите - собственост на НЗОК, разходи за застраховки, командировки в чужбина, разходи за европейска здравноосигурителна карта и др.) са поети на централно ниво.

3.2.3. Придобиване на нефинансови активи (капиталови разходи)

Със ЗБНЗОК за 2008 г. са утвърдени 4 000 хил. лв. за придобиване на нефинансови активи. Усвоените средства са в размер на 3 160 хил. лв., което е 72,9 на сто спрямо уточнения план. В структурата на тези разходи най-голям дял заемат разходите

¹¹ Решение № РД-УС-04-13 от 16.01.2008 г., изм. с Решение № РД-УС-04-136 от 03.10.2008 г.

¹² чл. 25 от ЗЗО

¹³ съгласно чл. 26, ал. 1, т. 1 от ЗЗО

¹⁴ чл. 15, ал. 1, т. 13, чл. 26, ал. 2 от ЗЗО и § 11 от заключителните разпоредби на ЗБНЗОК за 2008 г.

за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА), следвани от разходите за придобиване на нематериални дълготрайни и основен ремонт на ДМА.

Разходите са извършени чрез възлага-не на обществени поръчки, съответстват на структурата, размера на средствата по одобрената инвестиционната програма за годината и са отчетени при спазване на ЕБК за 2008 г.

3.2.4. Резерв за непредвидени и неотложни разходи

НЗОК задължително образува резерв¹². Със ЗБНЗОК за 2008 г. е определен размер на резерва 143 854 хил. лв., който представлява 10 на сто приходите от здравноосигурителните вноски¹³ и е част от общата парична наличност. Други приходи в образувания резерв не са постъпвали, каквато възможност е предвидена в чл. 26, ал. 1, т. 2 от ЗЗО.

В съответствие с правомощията, определени със ЗЗО¹⁴, от УС са взети решения за освобождаване на средства от резерва за непредвидени и неотложни нужди при значителни отклонения от равномерно-то изразходване на средствата и на териториален дисбаланс в потреблението на медицинска помощ. През годината са освободени 143 854 хил. лв., като средствата са насочени за покриване на нуждите от допълнителни здравноосигурителни плащания¹⁵. От тях не са извършени плащания за лекарства за домашно лечение, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели, с което са спазени законовите изисквания¹⁶. Освободените средства от резерва са изразходвани за заплащане на извършени дейности за ДП и болничната помощ¹⁷.

Резервът по бюджета на НЗОК е изразходван законосъобразно. Отчетен е правилно в съответствие с извършените разходи и по елементите на ЕБК за 2008 г.

3.2.5. Трансфери

Предоставените трансфери на НАП и към бюджетни предприятия, сключили договори за извършване на медицински услуги с НЗОК, приети със ЗБНЗОК за 2008 г., са 5 446 хил. лв. С § 12 от заключителните разпоредби на закона е дадено право на УС на НЗОК да извършва корекции в посока на прехвърляне на кредити от здравноосигурителни плащания за болнична медицинска помощ към предоставени трансфери. Уточненият план за 2008 г. е в размер на 55 112 хил. лв. Отчетените средства по този ред са в размер на 51 507 хил. лв. От тях 1 861 хил. лв. са предоставените трансфери на НАП, а 49 647 хил. лв. са към бюджетни предприятия.

Трансферите са отчетени правилно и в пълен размер.

3.3. Дефицит/излишък

ЗБНЗОК за 2008 г. е приет с балансирано бюджетно салдо. Към 31.12.2008 г. е отчетен излишък по бюджета на НЗОК в размер на 46 010 хил. лв.

Докладът е приет на заседание на Сметната палата с решение № 186 от 13.08.2009 г., (протокол № 28).

Валери АПОСТОЛОВ,
член на Сметната палата и
ръководител на Отделение VI

¹⁵ § 11 от заключителните разпоредби на ЗБНЗОК за 2008 г.

¹⁶ Решение № РД-УС-04-134 от 03.10.2008 г.

¹⁷ Решение № РД-УС-04-134 от 03.10.2008 г.

